

SUPRANUMELE DIN LOCALITATEA COZLA (JUD. SĂLAJ)

VERONICA ANA VLASIN, GABRIELA VIOLETA ADAM

Academia Română

Institutul de Lingvistică și Istorie Literară

„Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca, România

Bynames in Cozla village (Sălaj county)

Abstract: The article analyzes the bynames in a small village in the northern part of Romania. The material collected during an anthroponymic survey helped us identify several types of bynames used by the villagers to identify themselves. The specific feature of the anthroponymic patterns of identification is the use of an unofficial/unconventional system of bynames as opposed to the official/conventional one (first name + family name). The system of bynames in Cozla is represented firstly by paternal lineage and secondly by maternal lineage, up to five generations. Other bynames include toponyms, nicknames, family names, or words referring to profession, confession or ethnic belonging. The authors also approach morphosyntactic aspects regarding proper-noun declension.

Keywords: bynames, Cozla village, anthroponymic inquiry, unofficial system of naming, lineage.

0. Introducere

Localitatea Cozla este situată în nord-estul județului Sălaj, în podișul Purcăreț-Boiu Mare-Jugăstreni, până la contactul acestuia cu culmea prelungă a Prisnelului, la graniță cu jud. Maramureș. Din punct de vedere istorico-social și lingvistic, ea este parte integrantă a zonei Chioarului. Conform primei atestări documentare, datând din 1405¹, *villa olachalis Kozla* aparținea, alături de alte 66 de localități, de domeniul cetății Chioarului (*Chioar* 1983: 22).

Din punct de vedere administrativ, satul face parte din comuna Letca și are o populație de 240 de locuitori (conform evidențelor primăriei din anul 2007²), declarați toți de etnie română³. Tendința de îmbătrânire a populației și, implicit, de depopulare, este prezentă și aici, ca în multe sate cu număr redus de locuitori.

---

¹ Pentru atestările documentare vezi C. Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I-II, București, 1967-1968: 1405 *villa olachalis Kozla*, 1562 *Koslafalva*, 1639 *Kozsla*, 1733 *Kosla*, cca 1800 *Cozla*, 1854 *Kozlar*, *Cozlar*. Vezi și TTRT – Sălaj, s.v. *Cozla*.

² Vezi <http://comuna-letca.ro/prezentare/> (accesat aprilie 2017).

³ Conform recensământului din anul 2002: [http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Cozla_\(S%C4%83laj\)](http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Cozla_(S%C4%83laj)) (accesat iunie 2017).

Ancheta noastră, bazată pe numele de persoane înscrise în lista electorală permanentă⁴ (din 05.06.2016) și a registrului școlar (pentru minori), cuprinde un număr de 209 persoane majore⁵ și 20 de școlari și preșcolari.

Cercetarea noastră își propune o analiză a supranumelor în cadrul sistemului antroponimic al localității, pe baza materialului notat în urma anchetei de teren. Pornind de la lista cu numele oficiale ale locuitorilor, informatoarea⁶ noastră ne-a comunicat felul în care sunt numiți sătenii, cum sunt identificați în afara sistemului oficial de denotație, indicarea filiației fiind cea care este, de fapt, folosită în sat. Analiza poreclelor nu face obiectul acestei lucrări, dar le-am notat atunci când informatoarea ni le-a furnizat, încercând, pe cât posibil, să obținem și explicații asupra originii și sensului lor⁷.

1.0. Supranumele în cadrul sistemului antroponimic

Interesul pentru supranume și porecle în sistemul antroponimic este vechi⁸, delimitarea teoretică dintre ele fiind stabilită⁹. Discuțiile în jurul categoriei supranumelor s-au întâlnit, cum era și firesc, în jurul conceptului de individualizare.

Din punct de vedere semantic, în distincția supranume/poreclă sunt avute în vedere următoarele mărci (Felecan N. 2010: 102): funcție antroponimică, funcție semantică, stabilitate, mobilitate, caracter afectiv, caracter nonafectiv, cerc restrâns, generalizat, unicitate, pluralitate. Supranumele este marcat pozitiv pentru: funcție antroponimică, stabilitate, caracter nonafectiv, generalizat, unicitate și negativ pentru celelalte mărci enumerate.

În cercetările mai recente, se pune accent pe distincția convențional/neconvențional¹⁰ în antroponimie. Supranumele, alături de porecle, hipocoristice,

⁴ Mulțumim, pe această cale, Primăriei comunei Letca, în special doamnei Aurica Dolha, pentru sprijinul acordat.

⁵ Dintre care 6 persoane au decedat între timp, și alte aproximativ 15 nu mai locuiesc în sat, fiind stabilite în alte părți, din ceea ce ne-a spus informatoarea. Am notat supranumele pentru toți cei prezenți în documentele menționate.

⁶ Mălica li Niculaie din Vârvu Dâmbuli, oficial Amalia Turcu, 58 de ani. A absolvit 8 clase, nu a fost plecată din sat. De 19 ani a lucra ca gestionară la magazinul sătesc din Ciula (localitate învecinată). Criteriile de selectare a subiectului sunt cele folosite în ancheta dialectală.

⁷ Pentru porecele propriu-zise explicațiile sunt destul de ușor de găsit. În schimb, pentru cele devenite deja supranume și purtate de întregii familii de-a lungul unui șir de generații, demersul explicativ devine mult mai dificil în absența cunoașterii de către informatoare a unei motivații și necesită o documentare suplimentară (mai mulți informatori, apelul la registrele bisericești ori de stare civilă etc.).

⁸ În general lingviștii care au abordat problema, pornesc de la lucrarea lui A. Candrea, *Poreclele la români*, București, Editura Librăriei Socec & Comp., 1895.

⁹ Pentru bibliografia distincției poreclă – supranume, privită diacronic, vezi Felecan N. 2010: 89-91. La cele enumerate, adăugăm și lucrarea lui D. Loșonți, 1969: 115-123, unde se fac precizări referitoare la distincția supranume-poreclă din perspectiva procedeelelor de individualizare. Vezi și Stan 1973: 82 pentru lista completă a lucrărilor dedicate numelor de persoane până la acel moment.

¹⁰ Deosebirea corespunde mai vechii distincții *sistem popular vs sistem oficial* de denotație personală; vezi Loșonți 1969.

pseudonime și nickname-uri utilizate pentru a numi o persoană în interacție, aparțin *antroponimelor neconvenționale* (s.a.) ce desemnează „expresiile lingvistice (în speță nominale) de numire a unei persoane în cadrul procesului comunicativ, care nu apar consemnate în actele oficiale ale instituțiilor publice abilitate pentru înregistrarea indivizilor ca membri aparținând unei națiuni” (Felecan D. 2013: 756-766).

Existența acestui sistem paralel de denominație nu este deloc surprinzătoare, în fapt, el fiind de sine stătător și funcționând perfect în afara antroponimelor convenționale, în speță a numelor oficiale. De altfel, „supranumele a servit la identificarea, la individualizarea unei persoane cu mult înainte de apariția numelor de familie ca factor oficial. Ele au constituit, cum era și firesc, o bogată sursă pentru alegerea acestora” (Stan 1973: 89).

1.1. Supranumele din localitatea Cozla se construiesc prin indicarea filiației pe linie paternă sau maternă, cu trei până la cinci generații¹¹, caracteristică fiind constituirea unor șiruri lungi, fapt consemnat de Sorin S. Vișovan (2010: 229): „În sistemul de denominație din satele românești predomină șirurile lungi, cu enumerarea părinților, bunicilor etc., la care nu arareori de adaugă un toponim, un nume de profesie ori porecla. E firesc ca, în aceste condiții, să apară o tendință de simplificare, de reducere a șirului. Această tendință nu se manifestă uniform; intensitatea ei este în funcție de poziția socială a oamenilor, de rolul în viața satului, de popularitatea lor și, desigur, de frecvența (în sat) a numelui respectiv”.

2. Pe baza materialului cules, am identificat câteva **grupe de supranume**, având drept criteriu structura acestora. Aceași tendință de simplificare, de reducere a șirului se regăsește, în situații bine determinate, și în cazul supranumelor din localitatea anchetată.

2.1. Nuclee familiale în care este precizată linia ascendentă cu trei până la cinci generații¹² este grupa cu cele mai multe exemple, fapt care demonstrează vechimea și stabilitatea sistemului neoficial. Cele mai multe supranume pornesc prin indicarea liniei paterne, însă majoritatea includ și prenume feminine.

*A li d'órd'-a li iánoș*¹³ (**n. fam. Babur/Barbor**): *vasișe-a li d'órd'-a li iánoș* (poreclitcrómpa); soția: *hermína li vasișe-a li d'órd'-a li iánoș*; fiica: *áni li vasișe-a li d'órd'-a li iánoș*. Alții în familie: *mărița li d'órd'-a li iánoș*; *victórița li vasișe-a li*

¹¹ Cele mai multe dintre supranume cuprind 4 generații.

¹² Așa-numitele deantroponime (Ionescu Perez 2007: 227).

¹³ Am redat materialul în conformitate cu sistemul de transcriere fonetică folosit în dialectologia românească (vezi *Atlasul lingvistic român* publicat [...] de Muzeul Limbii Române din Cluj, sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Partea I, vol. I, de Sever Pop, Cluj, 1938; vol. II, de Sever Pop, Sibiu-Leipzig, 1942; Partea II, vol. I, de Emil Petrovici, Sibiu-Leipzig, 1940. Vezi și Chestionarul *Noului atlas lingvistic român*. 1963. În *Fonetică și dialectologie*, vol. V, 163-168.

d'órd'-a li ȓánoș, fiii acesteia, ádi li victóriȓa li vasíȓ-a li d'órd'-a li ȓánoș și vládu li victóriȓa li vasíȓ-a li d'órd'-a li ȓánoș (n. fam. Buda).

A li *tódo*ru *pétri* (**n. fam. Chinde/Chindea**): *anica li sándru li tódo*ru *pétri*, fiul, *dorélu li sándru li tódo*ru *pétri*, soȓia lui: *dána li dórel a li sándru li tódo*ru *pétri*, sau, scurtat, *dána li dórel, dána d'i pã cȓstã* și øii acestora: *alecsándru li dórel a li sándru li tódo*ru *pétri*, iar al doilea copil: *ȓonúȓu li dorél*.

*valériȓa vasíli li tódo*ru *pétri, ádi li valériȓa vasíli li tódo*ru *pétri* (mamã–tatã–bunic–strãbunic); *d'úrca li tódo*ru *pétri* (frate cu *sándru* și *vasile a pétri*), *anica d'úrki li tódo*ru *pétri*, supranumitã și *d'úrcȓje*.

A li *d'órd'-a pétri* (**n. fam. Ciule**), porecliȓi *Muruitu/Muruita: víctoru li d'órd'-a pétri*, soȓia *morica li víctoru li d'órd'-a pétri* (sau *morica d'i pã ulicȓrã*); *iyãnu vasíli li d'órd'-a pétri, morica li iyãnu vasíli li d'órd'-a pétri* (sau *morica li iyãn d'i pã ulicȓrã*); *aníșca li d'órd'-a pétri* devenitã prin cãsãtorie, *aníșcali gústi d'i pã báltã* sau *a li gústi li mȓd'or*.

A li *víctoru pãráski* (**n. fam. Chinde**): *luçiȓãnu li víctoru pãráski* (tatã–bunicã) sau *luçiȓãn d'in vírvu dímbuli, luçiȓãn d'i pã cȓstã*; soȓia: *áni li luçiȓãn li víctoru pãráski*; copiii: *alecsãndra li luçiȓãn li víctoru pãráski, mãriȓusu li luçiȓãn li víctoru pãráski șiadriȓãnu li luçiȓãn*. De observat cã cel mai mic dintre copii, nãscut în 2002, nu mai poartã supranumele bunicului–strãbunicii, ci doar prenumele tatãlui (vezi *infra*, 3.5.).

A li *miliȓãn* (mai multe n. fam.):

voȓkíȓa li víctoru ruzáliȓi li miliȓãn (soȓ–soacrã–socru);

vasíȓ-a li sándru mãriȓi li miliȓãn (tatã–bunicã–strãbunic);

cornéȓa vasíli li miliȓãn (numitã dupã tatã), *cornélu vasíli li miliȓãn*;

iyãnu li miliȓãn, soȓia antoníca li iyãn li miliȓãnu vãsãlíki¹⁴ (dupã soȓ) sau *antoníca li iyãn*.

A li *isídóru moșúȓuli* (**n. fam. Florean**): *isídóru li șãndoru moșúȓuli*, soȓia: *líȓa li isídóru moșúȓuli*, fiul lor: *alínu li isídóru moșúȓuli* și fíca: *alína li isídóru moșúȓuli*, devenitã, prin cãsãtorie, *alína li dínu li d'órd'-a fãȓuli*.

A li *d'órd'-a gãhi* (**n. fam. Glavuȓ/Glãvuȓ**): *miliȓãnu li d'órd'-a gãhi d'in curãtúrĩ* sau *miliȓãn d'in curãtúrĩ*, fiul: *nélu li miliȓãnu li d'órd'-a gãhi*; nora: *marićica¹⁵ li nélu li miliȓãnu li d'órd'-a gãhi* (dupã soȓ–socru etc.), nepotul: *narcĩsu li nélu li miliȓãnu li d'órd'-a gãhi*; nepoata: *narcĩsa li fãtu*.

A *ȓãnucúli* cuprind trei **familii**:

șãndoru vasíli ȓãnucúli (**n. fam. Jurje**): *șãndoru vasíli ȓãnucúli* (poreclit *d'úsi*), soȓia lui, *aȓuréliȓã li șãndoru vasíli ȓãnucúli* (poreclitã: *d'usína*, dupã porecla soȓului), fiul *sándru li șãndoru vasíli ȓãnucúli* (poreclit: *d'úsi mñicu*) și nora: *diiãna li sãndu li d'úsi*;

víctoru limiliȓãnu ȓãnucúli (**n. fam. Jurje**) și soȓia *ruzáliȓa li víctoru li miliȓãnu ȓãnucúli*;

¹⁴ De remarcat faptul cã linia ascendentã a soȓului este precizatã doar în supranumele soȓiei.

¹⁵ Sau: *marićica li nélu*, pentru cã e singura Maricã din sat; vezi *infra*, 3.1.

victoru ȳănuculi (**n. fam. Rus**): *victoru li victoru ȳănuculi* (e supranumit după socru, pe linie paternă fiind: *victoru li dumnîtru li mașt'ei*), poreclit *birtocúș bătrân*¹⁶, fiul lui, *iȳănu li victoru ȳănuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*), nora: *mihai_ela li iȳăn birtocúșu* și nepoții: *mir_elu li iȳăn a li birtocúș* și *mir_ela li iȳăn birtocúșu*¹⁷.

A li *d'órd'-a váni* (**n. fam. Jurje**): *rodica li d'órd'-a váni* (numită după tată) (tatăl, după supranumele *d'-a váni*, e poreclit *vína*), fiul ei, *răzvánu li rodica d'i pã cóstă*; *sorínu li d'órd'-a váni*.

A li *dumnîtru d'urîți* (**n. fam. Jurje**): *valérija li dumnîtru d'urîți* (după soț), fiica ei, *jenica li dumnîtru d'urîți* și fiul *nícu li dumnîtru d'urîți* (plecați din sat, ca atare, supranumele nu mai este folosit).

A li *iȳănuli martín* (**n. fam. Pop**): *iȳănu li martín* (poreclit *bárlovič*, iar străbunicul lui era poreclit/supranumit *bîrlón_ê*), soția: *a_urica li iȳăn li martínși* fii lor: *săndrútu li iȳănu li martínși rá_ul li iȳănu li martín*. Din aceeași familie lărgită face parte și *mărija li vasîl_ă-a bîrlón_ê* (după soț-socru sau ascendenții lor, supranumiți *bîrlón_ê*).

A li *victoru hermîni* (**n. fam. Racol_ăea-Florian**): *dúcu li victórja li victoru hermîni*. Este numit după mamă–bunic–străbunică, deoarece tatăl a fost venit în sat de ginere (vezi *infra*, 4.). Soția sa, *clayúdija li dúcu*, este venită în sat, ca atare supranumită după hipocoristicul soțului, linia ascendentă fiind abandonată. Fiul lor: *relu li dúcu*.

A *alési hermîni* (**n. fam. Turc**): *iȳănu alési hermîniși* soția lui, *mîndrica li iȳănu alési hermîni*.

A li *nútu* (**n. fam. Rus**): *nútu li a_ur_elu iȳăniki úrsuli*, soția e: *lúci li nútu*¹⁸ și copiii lor, *andr_iju li nútu*, *loredána li nútu*.

A *alési li pávăl* (**n. fam. Sava**): *d'órd'-a alési li pávăl* și soția: *iulica li d'órd'-a alési li pávăl*.

A li *savín* (**n. fam. Turc**): *dánu li savínu li dumnîtru*, soția *rozica li dánu li savín*, fiul lor: *cătálinu li dánu li savín* și fiica: *victórja li dánu li savín* (numită în sat și *victorița*).

A li *le_ur_ént* (**n. fam. Florean**): *lucr_éti_a li lă_ur_ént* (după soț), fiul poartă prenumele tatălui: *dínu li le_ur_ént*, iar nepotul filiația tată - bunic: *ionútu li dínu li le_ur_ént*.

A *lúski* (**n. fam. Florean**): *d'órd'-a lúski* (după mamă), supranumit/poreclit și: *lușc_ău*, și soția sa: *victórija li d'órd'-a lúski*, supranumită, după mama soțului, *lușc_ăie*.

A li *grigorîț* (**n. fam. Florean/Florian**): *ruzálija li grigorîț* (devenită, prin căsătorie, *ruzálija li victoru li milijánu ȳănuculi*); *florínu li iȳănelu li grigorîț*; *vasîl_ă-a li gávrișu li grigorîț*.

A *rózi* (**n. fam. Florean/Florian**): *lucr_éti_a rózi*, devenită, prin căsătorie,

¹⁶ Obișnuia să spună: „io-s birtocușul aici”, cu sensul ‘cap de familie, șef’, sens precizat de informatoare.

¹⁷ A se observa că filiația paternă este înlocuită cu porecla.

¹⁸ Este venită în sat din localitatea Poienița – *póniță*.

lucrétia li iuanélu li iuanu vasili; valéru rózi, soția: antonica li valéru rózi, fiul lor: tibi li valéru rózi, iar nepotul: ionutu li tibi.

A li uanésu (**n. fam. Timar**): tina uanésuli (numită după soț, e venită de noră din Șoimușeni) și copiii ei: mariéta uanésuli, liuantinu li uanésu și marinéla uanésuli.

A vasili li indrauis (**n. fam. Toldaș**): sōni vasili li indrauis, soția lui, onorica li sōni și fiica: alecsandra li sōni; fratele lui sōni, valéru li vasile-a li indrauis, numit în sat vōli.

A li șandoru raviki (**n. fam. Barbur**): aaurélu li șandoru raviki (tată-bunică), supranumit și căuacu (e fierar) și fratele său, valéru li șandoru raviki.

Includem aici și unicii reprezentanți ai unei familii: măriqara li sândru déluli (n. fam. Chinde) (soț – socru); liviu aniški li lați (n. fam. Florean) (mamă – tată), poreclit Oaia; d'ord'-a vasili valériji sau d'ord'-a popanuli, zis și d'iiica (probabil poreclă) (n. fam. Florian); lucrétia li iuanélu li iuanu vasili (după soț, de fată: lucrétia rózi), poreclită sușterita (n. fam. Florian); niculita li iuanucu li lați (n. fam. Florian); onorica li iuanu [li] patricu coriți (după soț) (n. fam. Jurje); sânda li ruzálé (n. fam. Jurje); anica li sândru li iuanu vasili (n. fam. Merlaș), poreclită flocăiasă, după primul ei soț, flocau, venit din altă localitate; daniéla aniki lenuti (n. fam. Pinteia); virońica li silvéstru (după soț) (n. fam. Rus); iuanu rujiti (n. fam. Talos), supranumit și zăhuti.

2.2. Linia ascendenților include un toponim¹⁹. În această categorie de supranume, pe lângă indicarea ascendenței, se precizează și partea de sat unde locuiesc purtătorii. În unele cazuri, linia ascendentă este abandonată în favoarea toponimului (vezi *infra*, 3.9.).

sândrud'in gropița (**n. fam. Chinde**): sândru li victor d'in gropița (la rându lui, victor li găvrilă d'in gropița), soția: victorica li sândru d'in gropița, fiul: vasile-a li sândru d'in gropița, soția lui: rózi li vasile-a li sândru d'in gropița și fiul lor vlad li vasile d'in gropița²⁰.

Cu același toponim, nélu li iuanás d'in gropița (of. Rus Aurel).

d'i pă báltă (**n. fam. Florian**): anisca li gústi d'i pă báltă; valéru moriki li iēni d'i pă báltă (după mamă), soția: anica li valéru moriki li iēni sau anica d'i pă báltă.

silviia d'in curături (**n. fam. Jeller**): silviia li iuanu li indrei sau silviia d'in curături, copiii acesteia: nélu li silviia d'in curături (soția, čezara li nélu li silviia), dānu li silviia d'in curături și anicúta li silviia d'in curături.

isidór d'in curături (**n. fam. Jurje**): liuantina li isidór d'in curături (după soț) și fiul ei, viurélu li isidór d'in curături;

venica d'i pă cōstă (**n. fam. Oniga**): venica li sândru pétri (după tată) sau

¹⁹ Dintre toponimele prezente în supranume, nu au fost consemnate în TTRT-Sălaj, Cozla (punct de anchetă 131) următoarele: Pe Báltă, Vărvu Dămbuli, La Școală, Crucea Uliții.

²⁰ Supranumele este scurtat, nemaifiind menționat numele bunicului. În supranume rămâne toponimul, deși tatăl băiatului nu a locuit niciodată în respectiva parte a satului.

venica d'i pă cōstă, fiica și fiii ei fiind numiți după mamă (tatăl nu este localnic): *nina li venica d'i pă cōstă*, *petrișóru li venica și ġimi li venica*²¹;

mălica li nículáje d'in vírvu dímbuli (numită după tată) sau *mălica li nículáje*;
láuura li d'órd'e d'in vírvu dímbuli (n. fam. Florean) (numită după tată, nu după

soț, care e de ginere) sau *poștășíța*;

victórița vasíli li tódor d'in vírvu dímbuli (după numele de fată);

argílu li alésa d'i la ștubéj (n. fam. Ciule) sau *argil d'i la șcólă*, iar soția lui: *virúca li argil d'i la șcólă*;

morica li sándru d'i la fíntína máre (n. fam. Chinde), *morica d'i la fíntína máre* sau *morica li tolúb* (cu poreclă);

anítșca li viǾorél d'in crúca uúlițt (n. fam. Florean) (numită după soț).

În această categorie putem include și supranumele derivat de la localitate: *sándru li găvrilútu cúlġánuli* (de la Ciula, localitatea învecinată, de mult timp stabilit în Cozla, astfel că originea este doar menționată în supranume).

2.3. Linia ascendenților include o poreclă devenită supranume:

d'-a cōrúțt (n. fam. Bârne/Birne):

sabínu li iuǎnu li simńiuǎnu cōrúțt (tată–bunic–poreclă străbunicului/străbunicii, probabil); soția lui, *juľica li zăńóvju li șímonu fátuli*, deși își păstrează numele de fată, după soț, i se mai zice în sat că e tot *d'-a cōrúțt*.

vasíle-a li simńiuǎnu cōrúțt; soția, *victórița li vasíle-a li simńiuónu cōrúțt* și fiul: *dánu li vasíle-a li simńiuónu cōrúțt*.

a músculi (n. fam. Ciule). *Muscu* este utilizat în sat ca un nume de familie, iar sătenii îi porecesc pe cei din neam *bínzój*, datorită asocierii formei *muscu* cu apelativul *muscă*: *iuǎnu li șándoru músculi*, soția: *valérița li iuǎnu músculi*, fiul: *dánu li iuǎnu músculi*; *vasíle-a li alésa músculi*, soția: *victóreța li vasíle-a músculi*; *marićica li iuǎnu músculi* (devenită, prin căsătorie, *marićica li nélu*).

a púpuli (n. fam. Ciule): *morica li iuǎnu púpuli*; *vasíle-a li șándoru púpuli* (poreclit tot *Bánzoi*, fiind din neamul *Muscului*) și *rozica li vasíle-a púpuli*.

a leátuli (n. fam. Florian): *crísti li prícór* mai e numit și *jínerile leátuli*, *crísti leátuli*; *dojńa li crísti leátuli* (supranumită *letóje*); *liviuúțtu li crísti leátuli*.

*A bók*i (singurul n. fam. identificabil pe linie paternă este **Mihuț**; reconstituirea nucleului familial s-a făcut prin identificarea elementului comun din supranumele indicate de informatoare):

*anica li ilíle-a bók*i (prin căsătorie, *anica li horotán*); *simóna li d'órd'-a li lázlu bók*i (prin căsătorie, *simóna li dínu a li cōcír'ta*); *viuorica li ilíle-a bók*i sau *viuorica d'in curátúr't*;

*morica li d'órd'-a li lázlu bók*i (după soț), fi ei: *arcádju li d'órd'-a li lázlu bók*i (și nora: *ravéca li arcádju*, nepoata *andréja li ravéca li arcádju*) și *mírca moríki/li morica*²².

²¹ De observat scurtarea șirului la cei doi frați, probabil datorită prenumelui unic în sat.

²² Cel de-al doilea fiu, Mírcea, poartă supranumele mamei, deoarece tatăl lui a murit

morica li lázlu *bóki d'in curătúrí* (bunicul său era *d'-a bóki*, din ce ne-a spus informatoarea), prin căsătorie, *morica* li *sándru d'i la fintína mare*, *morica d'i la fintína mare* sau *morica* li *tolúb*.

a li êocírta: simóna li *dínu a li êocírta*.

a trililículi (n. fam. Ilieș): vișorélu trililículi, soția: *cornélița li vișorélu trililículi*, fiul *cornélu li vișorélu trililículi*, fiice: *vișoléta li vișorélu trililículiși crína li vișorélu trililículi*, nepoți: *vasíle a li crína li vișorélu trililículi și ráreșu li vișorélu a li trililícú*²³.

a șt'ópuli (n. fam. Jurje): áni li ișánu șt'ópuli (după tată–bunic) sau *áni șt'ópuli; anjéla li víctoru șt'ópuli* (după soț), fiica ei, *așuróra li víctoru șt'ópuli; dorínu li víctoru șt'ópuli*.

a pit'ículi (n. fam. Florian): gít-a pit'ículi sau *gít-a li ișánu pit'ículi* (supranumit și doar *pit'ícu*).

a plăcín'ti (n. fam. Sava): lucréțița li víctoru li șá doru plăcín'ti (supranumită după soț) și fiul *marínu li víctoru li șá doru plăcín'ti*.

Cluțușina (n. fam. Sava): anica vasíli li d'órd'-a li petrúș (după soț) este poreclită: *cluțușină* (după soț, *clútuș*). Fiica ei *emăriqára li anica cluțușina*, iar soțul acesteia, venit în sat, este numit după soție: *costélu li măriqára li cluțușina*.

Fiica lor, nepoata Anicăi, e *julijéta li măriqára cluțușina* (n. fam. Vlad-Sava²⁴) (în supranume, fiica păstrează numele mamei, Mărioara, și porecla bunicii, Cluțușina, nu și prenumele, Anica).

a córi (n. fam. Pop): valéru aníșki li tó doru córi (mamă–tată etc.); din aceeași familie, prin căsătorie, *anica li nículița aníșki li tó doru córi* (după soț–soacră–socru) sau *anica nículiți*.

a li bímbo (n. fam. Turc): așurélița li vișorélu li bímbo (supranumită după soț), fiica ei, *rodíca li vișorélu li bímbo* (nu locuiește în sat). Mama lui *vișorélu li bímbo* era numită *maríșca li bímbo*, porecla persistând timp de multe generații.

a cócușuli: ișca li victórița li așurélu cócușuli (n. fam. Buzgo) (mamă–bunic), cei din neam sunt porecliți (de-a li) *cočișóje*.

a cúculi: floríca li vasíle-a cúculi (n. fam. Chinde) (soț–socru), este de loc din Ciula, căsătorită în Cozla, poreclită: *cucurína* (probabil după porecla soțului).

a ábuli: moríca li tó doru ábuli (n. fam. Barbur) (după tată), poreclită: *albúța* sau *porțolána*.

2.4. Linia ascendenților include numele de familie, de obicei forma genitivală a acestuia:

patrícu li dávid (n. fam. David): sándru li patrícu li dávid (sau *sándru d'i pă*

demult, din ce ne-a spus informatoarea, dar fratele mai mare păstrează în supranume ascendența paternă.

²³ Poartă supranumele bunicului.

²⁴ Numele de familie dublu apare doar în cazul fiicei, după numele tatălui (Vlad) și al mamei (Sava).

cóstă); *lenúța* li *iúănu* li *patricu* li *dávid* (după soț). Informatoarea menționează faptul că fiind singura Elena din sat, este cunoscută și simplu, *Lenúța*.

victórița li *patricu* li *dávid* (după tată – bunic), de noră, dar și-a păstrat numele de fată.

savínu filuli sau, după numele de familie, a li Papiță:

savínu filuli, soția lui *sofca* li *savínu filuli*. Este supranumită după soț, ea fiind venită în sat din județul Alba.

rádu li pápiță sau *a li savínu filuli*. A luat supranumele după socrul său, *savínu filuli*. Este venit în sat de ginere (n. fam. Ember). Soția sa, *sabína* li *rádu* li *pápiță*, preia supranumele soțului (Radu), dar, cum el a preluat ca supranume numele de familie al socrului său, în supranumele soției sale apare numele ei de familie după tată.

A bóbuli (n. fam. Bob): *nélu bóbuli* (prenume Aurel), tatăl său era numit *sándru* li *așurélu bóbuli*, iar soția, *zașfira* li *nélu bóbuli*.

A li horotan: *horotán* sau *horotán d'in curătúrí* (prenume Sabin), soția lui: *anica* li *horotán* (după numele de familie al soțului), fiul lor, *vișorélu* li *horotán* și nora: *tina* li *vișorél* *horotán* și nepoata: *ánda* li *vișorél* *horotán*.

A túrculi (n. fam. Turc): *virońica túrculi*, având ca fii pe: *dánu* li *virońica túrculi*, *rómi* li *virońica túrculi*, *rádu túrculi* (și soția: *crína* li *rádu túrculi*); la rândul său, tatăl lui: *dáni* li *rádu túrcu*, *dána* li *rádu túrculi*. Familia celui din urmă nu mai locuiește în sat.

Din aceeași familie, *iúli* li *iúănu túrculi*.

A li t'imar: *rujța* li *iúănu* li *t'imar*, după tată, deoarece soțul este venit de ginere (n. fam. Taloș).

Am identificat o singură situație în care supranumele include forma feminină derivată de la numele de familie: *măriqára* li *iúănu* li *dumnútru* (după tată, soțul fiind de ginere) este supranumită și *trifóie*, după numele de familie al soțului (Trif).

2.5. Supranume incluzând referința la ocupația unuia dintre ascendenți (care s-a perpetuat în supranumele urmașilor)

d'órd'-a fátuli (n. fam. Jurje), soția: *anica* li *d'órd'-a fátuli*, fiul: *dínu* li *d'órd'-a fátuli*, nora: *alína* li *dínu* li *d'órd'-a fátuli* și nepoții: *ștefánu* li *dínu* li *d'órd'-a fátuli* și *gorgișána* li *dínu* li *d'órd'-a fátuli*; *iulica* li *zánóviu* li *șimonu fátuli* (tată–bunic).

mărița li *d'órd'-a pórçilor* (n. fam. Rus), numită după soț, *d'órd'-a pórçilor*. Supranumele se datorează ocupației pe care acesta o avea, ca îngrijitor al turmei de porci.

Există și situația în care apelativele utilizate reflectă ocupația efectivă a purtătorilor:

láyura li *d'órd'e* *d'in vírvu dímbuli* (n. fam. Florean) sau *poștășița* (lucrează la Poșta Română);

alína li *dínu* li *d'órd'-a fátuli* este numită „doamna învățătoare”, (e învățătoare în sat);

vasîle-a li *gávrișu* li *grigorîț* este numit și *d'iúácu* (e cântăreț la biserică);

pópa, preotul satului, venit din altă localitate, iar *prețut'ása* e soția;

Alte apelative: *duámna béne* (Maria Bene, n. 1938), din loc. Bârsa, fostă învâțătoare, stabilită în sat²⁵.

2.6. Supranume cu referire la etnie:

a **Jidovului**: *ișánu aniki jidovuli* (mamă–tată); *moníca aniki jidovuli* (mamă–tată).

Supranumele amintind etnia este explicat de la un evreu care, rămas în sat, s-a căsătorit cu o româncă, iar fiii acesteia au preluat supranumele.

d'-a limód'or: aníșca li gústi d'i pã báltă, supranumită: *mod'oróje*, după soț, soțul fiind: *d'-a li mód'or*.

2.7. Supranume cu referire la profesiune (apartenența la cultul neoprotestant)

a **Pocăituli**: *sándru li găvrilútu cùlșánuli* (n. fam. Florean), poreclit: *pocăițitu*; *mărița li sándru li găvrilúț* (după soț), poreclită, după soț: *pocăița*.

O altă linie familială (n. fam. Sava): *ișánu li d'órd'-a lițî sau ișánpocăițitu/pocăițitu/a li pocăițitu*. Porecla devine supranume în numele soției: *dorína li ișán a li pocăițitu* și al copiilor: *ánca li ișánu pocăițitu*, *cristína li ișán pocăițitu*, *ișánúț a li ișán pocăițitu*, *denisa li ișán pocăițitu*, *dánu li ișán pocăițitu*, *adriána li ișán a li pocăițitu*.

2.8. Există și o situație în care supranumele persoanei face referire strictă la **gradul de rudenie** cu o alta: *jínerile li ișji* (Iosif Brazdău, n. 1961) (este venit în sat de ginere).

3. Scurtarea șirului ascendenților

Am identificat mai multe situații de reducere a liniei patronimice sau matronimice. Modalitățile în care se produce această reducere sunt următoarele:

3.1. Prin renunțarea la linia ascendentă a soțului:

dána li dórel a li sándru li tótoru pétri devine *dána li dórel*;
antoníca li ișán li milișánu vășálíki devine *antoníca li ișán*;
marićica li nélu li milișánu li d'órd'-a gálhi sau *marićica li nélu*²⁶;
aníca li nículița aníșki li tótoru cqrí sau *aníca nículița*.

Situația este identificabilă, evident, și în cazul femeilor stabilite prin căsătorie în sat (nelocalnice):

ravéca li arcádju, în timp ce soțul e: *arcádju li d'órd'-a li lázlu bóki*;
clayúdița li dúcu, soțul ei fiind *dúcu li victórja li victóru hermińi*;
lúci li núțu, soțul ei fiind *núțu li ayurélu ișáníki úrsuli*.

Când prenumele soțului este unic în sat: *onorica li șóni* este soția lui *șóni vasíli li indrăuș*.

²⁵ Soțul acesteia, din loc. Lemniu (Sălaj), era a li *vasile-a lițî li adámu li béne*.

²⁶ Informatoarea precizează că e singura Maricică din sat.

3.2. Prin renunțarea, în linia ascendentă a soțului, la unul dintre prenumele ascendenților:

valérija li iuǎnu músculi iar soțul: *iuǎnu li șándoru músculi*;
victóręa li vasíleęa músculi, iar soțul: *vasíleęa li alésa músculi*;
líța li isídóru moșúțuli, iar soțul: *isídóru li șándoru moșúțuli*;
mărięa li sándru li găvrilúț, soția lui *sándru li găvrilúțu cúlęánuli*;
rozíca li dǎnu li savín, soția lui *dǎnu li savínu li dumníțru*;

3.3. Pe line paternă, prin renunțarea în linia ascendentă la prenumele bunicului/bunicii:

cătǎlínu li dǎnu li savín, iar tatăl, *dǎnu li savínu li dumníțru*;
victórıęa li dǎnu li savín (numită în sat și *victórıța*), iar tatăl: *dǎnu li savínu li dumníțru*.

În unele cazuri, explicația este păstrarea elementului identificabil (toponim, poreclă):
vlad li vasíle d'in gropiță, iar tatăl său: *vasíleęa li sándru d'in gropiță*;
dǎnu li iuǎnu músculi, iar tatăl său: *iuǎnu li șándoru músculi*;
alínu li isídóru moșúțuli, iar tatăl său: *isídóru li șándoru moșúțuli*;
julięéta li mărięára clutușına, iar mama ei, *mărięára li anıca clutușına*;
andréıęa li ravéca li arcádiu (după mamă și tată), iar tatăl e *arcádiu li d'órd'-a li lázlu bókı*.

3.4. Pe linie paternă, prin renunțarea în linia ascendentă la numele tatălui, dar păstrarea numelui bunicului:

iuǎnu li victóru uǎnúculi este fiul lui *victóru li victóru uǎnúculi*. Posibila explicație în acest caz: fie, pe de o parte, datorită faptului că tatăl a preluat supranumele socrului său, fie, pe de altă parte, prenumele identic (tată, bunic) în supranumele tatălui.

În: *d'órd'-a li iuǎnu li d'úri*, numele tatălui este eliminat și este supranumit doar după bunic: *d'órd'-a li d'úri* (frate cu *vasíleęa li iuǎnu li d'úri*).

3.5. Prin renunțarea la linia ascendentă la copiii sau tineri, fiind precizat doar numele tatălui sau al mamei, în multe situații prenumele fiind unic sau „modern” (*Alexandra* nu *San(d)ra*, *Alex(ándru)* nu *Sand(r)u*, *Andrei* nu *Indrei* etc.):

adrięánu li lučięán (n. 2002), în timp ce frații săi sunt: *alecsándra li lučięán li victóru pǎráski* (n. 1995); *máriusulu li lučięán li victóru pǎráski* (n. 1997) (tată–bunic–străbunică);

*ionúțu*²⁷ *li tıbi* (n. 2009), iar tatăl său: *tıbi li valéru rózi*;
petrișóru li venıca (1993) și *ęımı li venıca* (n. 1997), iar mama *venıca li sándru pétri* sau *venıca d'i pǎ cǒstǎ*;

rélu li dúcu, tatăl lui fiind numit: *dúcu li victórıęa li victóru hermıni*;

²⁷ Elementul de „noutate” devine vizibil și la nivel fonetic: *ionúț*, spre deosebire de *iuǎn(ut)*.

andréju li núțu, fiul lui *núțu li ațurélu ițăńiki úrsuli*;
loredána li núțu, fiica lui *núțu li ațurélu ițăńiki úrsuli*;
alecsándra li șóni, fiica lui *șóni vasíli li indrăuș*;
narćisu li nélu li miliănu li d'órd'-a gáhi, cunoscut și doar *Narcis* (n. 1991);
victórița li dănu li savín e numită și doar cu prenumele diminutiv, *Victorița* (n. 2000).

3.6. Prin scurtarea liniei ascendente a soțului/ tatălui/mamei etc. și introducerea poreclei:

mihaiéla li ițăń birtocúșu este soția lui *ițăńu li victoru țăńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*); *mirélu li ițăń a li birtocúș* este fiul lui *ițăńu li victoru țăńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*); *miréla li ițăń birtocúșu* este fiica lui *ițăńu li victoru țăńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*);

diiána li sándru li d'úsi, soția lui *sándru li șándoru vasíli țăńuculi* (poreclit: *d'úsi mńicu*);

costélu li măriqára li clutușina, după soție, care *emăriqára li anica clutușina*; *juliéeta li măriqára clutușina*, iar mama, *măriqára li anica clutușina*; *măriqára li anica clutușina*, iar mama: *anica vasíli li d'órd'-a li petrúș*, poreclită *clutușină*;

simóna li dínu a li čocír'ta este soția lui *dínu li lejuréńť*, poreclit *čocír'ta*;

ițăńu li d'órd'-a liťi sau *ițăńpocăițu*. Porecla devine supranume în numele soției: *dorína li ițăń a li pocăițu* și al copiilor: *ánța li ițăńu pocăițuli*, *cristína li ițăń pocăițu*, *ițăńúť a li ițăń pocăițu*, *denísa li ițăń pocăițu*, *dănu li ițăń pocăițu*, *adriiána li ițăń a li pocăițu*.

3.7. Prin înlocuirea completă a liniei ascendente cu porecla:

áni li ițăńu ștópuli (după tată–bunic) sau *áni ștópuli*;

hermína li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș devine: *hermína li crómpa*;

victórița li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș (după soț) devine: *victórița li crómpa*, datorită faptului că cei din neamul lui *d'órd'-a li iánoș* erau porecliți *crómpa*;

victórğa li vasíle-a músculi devine *victórğa li scumpirélu*;

moríca li sándru d'i la fńntína máre sau *moríca d'i la fńntína máre* este numită și *moríca li tolúb*.

Putem include în această categorie o situație în care prenumele și ascendența este înlocuită cu un hipocoristic „maghiarizat” unic în sat, corespunzător celui românesc²⁸: *valéru li vasíle-a li indrăuș* (n. fam. Toldaș), numit în sat *vóli*. Situația este identică și pentru fratele său, Alexandru: *șóni vasíli li indrăuș*.

²⁸ Loșonți 2016: 647 menționează situații în care în locul unui hipocoristic format de la prenumele pe care îl are o persoană se folosește un hipocoristic maghiar format de la prenumele corespunzător prenumelui românesc respectiv.

3.8. Prin eliminarea liniei ascendente și menționarea în supranume a ocupației tatălui:

narčisa li fātu (n. 2011), tatăl ei fiind *nélu li milijánu li d'órd'-a gáhi*, sau *fátul; dénisu li d'íacu*, tatăl lui fiind *vasíle-a li gávrișu li grigorít* sau *diacul*.

3.9. Prin renunțarea la linia ascendentă și înlocuirea ei cu toponim:

ádi li valérija vasíli li tótoru pétri (mamă–tată–bunic–străbunic) devine: *ádi d'in vírvu dímbuli*;

dána li dórel a li sándru li tótoru pétri (după soț) devine *dána d'i pă cóstă*;

sándru li patricu li dávid devine *sándru d'i pă cóstă*;

venica li sándru pétri sau *venica d'i pă cóstă*;

morica li víctoru li d'órd'-a pétri devine *morica d'i pă ulicórá*;

morica li iúánu vasíli li d'órd'-a pétri, sau *morica li iúán d'i pă ulicórá*;

lučiánu li víctoru părăski devine *lučián d'in vírvu dímbuli* sau *lučián d'i pă cóstă*;

vasíle-a li sándru măriji li miliján devine *vasíle d'i la fíntína máre*;

anica li valéru moríki li iéni sau *anica d'i pă báltă*;

viuorica li ilií-a bóki sau *viuorica d'in curătúrí*;

mărija li vasíle-a bírlónči sau *mărije d'i la hodobánă*;

silviija li iúánu li indréi sau *silviija d'in curătúrí*, iar în cazul șilor ei, filiația paternă este complet abandonată: *nélu li silviija d'in curătúrí*, *dánu li silviija d'in curătúrí* și *anicúța li silviija d'in curătúrí*.

În cazul în care supranumele conține deja un toponim, de cele mai multe ori șirul se scurtează în favoarea toponimului, ca element de identificare:

milijánu li d'órd'-a gáhi d'in curătúrí sau *miliján d'in curătúrí*;

morica li sándru d'i la fíntína máre sau *morica d'i la fíntína máre*;

nína li venica d'i pă cóstă, mama ei fiind *venica li sándru pétri* (după tată) sau *venica d'i pă cóstă*.

Este posibil și ca toponimul să fie abandonat în scurtare: *mălica li nículáje d'in vírvu dímbuli* (numită după tată) sau *mălica li nículáje*.

3.10. Situații când, în cadrul aceleiași familii, fiii sunt supranumiți diferit:

dánu li virońica túrculi și *rómi li virońica túrculi*, dar fratele lor este supranumit doar după numele de familie: *rádu túrculi* (iar în supranumele soției și fiilor, apare succesiunea prenume + n. fam. *crína li rádu túrcu*, *dáni li rádu túrcu*, dar *dána li rádu túrculi*).

4. Aspecte sociolingvistice implicate în constituirea și utilizarea supranumelor

Așa cum a fost menționat mai sus, în cadrul familiei, femeia este cea care preia, de obicei, supranumele soțului. Dar există și situații în care femeia își păstrează numele de fată, pe linie paternă sau maternă, situații în care bărbatul preia supranumele soției sau

al socrilor sau când fiii preiau supranumele mamei, nu al tatălui. Acestea au fost identificate de Maria Chișiu (1981: 48-49): când soțul joacă rol redus în familie; când soțul a venit ginere în casa soției; când soțul a venit din altă localitate; când soțul a murit de tânăr; când soția îndeplinește o funcție socială în localitate.

4.1. Păstrarea numelor de fată

Am notat un număr destul de mare de supranume de femei care mențin linia familiei din care provin. Unele din situațiile întâlnite se pliază pe clasificarea sus-amințită. Vom enumera câteva exemple.

4.1.1. Păstrarea filiației pe linie paternă: *áni li vásilg-a li d'órd'-a li iánoș; morica li tótoru álbuli; iulica li zánóvju li šimonu fátuli; áni li iuánu štópuli; rodica li d'órd'-a váni; áncá li iuánu pocăiítuli; victórija li patrícu li dávid*

sau maternă²⁹: *iica li victórija li așurélú cócúșuli; monica aniki jidovuli; anicúța li silviija d'in curátúrĭ; măriqára li anica clușina.*

4.1.2. Când soțul este ginere sau dintr-o altă localitate: *rozúca li šimonúc, nina li venica d'i pă cóstă, rujíta li iuán li t'imar, cornélĭja vasíli li miliján, măriqára li iuán li dumnítru, mălica li nículáje d'in vírvu dímbuli saumálica li nículáje, venica li sándru pétri* sau *venica d'i pă cóstă.*

4.1.3. Când soțul a murit de tânăr: *viqorica li ilij-a bôki.*

4.1.4. Există și situații când numele de fată este păstrat datorită faptului că persoanele au părăsit satul, nu s-au căsătorit sau s-au stabilit în altă parte.

jenica li dumnítru d'urífi (este plecată în Spania, căsătorită și stabilită acolo);

sánda li ruzálle (necăsătorită, este numită după mamă, care a rămas de mult văduvă);

daniéla aniki lenúfi. Este supranumită după mamă și bunică. Sunt plecate din sat de mult timp.

4.2. Preluarea supranumelui soției sau al socrilor, în cazul bărbaților:

cornélu vasíli li miliján e venit de ginere și e supranumit după socri (soția sa este *cornélĭja vasíli li miliján*);

rádu li pápița sau *a li savínu filuli.* A luat supranumele după socrul său, *savínu filuli.* Este venit în sat de ginere (n. fam. Ember).

costélu li măriqára li clușina, după soția lui, *măriqára li anica clușina,* deoarece nu este localnic, ci venit în sat din județul Bihor (n. fam. Teodorovici);

²⁹ De altfel, menționarea în supranume ca prim prenume pe cel al mamei apare și la aproximativ 20 de bărbați (și băieți): *ádi li victórija li vasílg-a li d'órd'-a li iánoș, vládu li victórija li vasílg-a li d'órd'-a li iánoș, ádi li valérija vasíli li tótoru pétri, d'órd'-a luški, livhu aníški li láfi, valéru rózi, valéru moriki li iĕni d'i pă báltă, vasile a li crina li viqorélu trililiculi, iuánu aniki jidovuli, dánu li silviija d'in curátúrĭ, nélu li silviija d'in curátúrĭ, răzvánu li rodica d'i pă cóstă, mírcá moriki/li morica* (este numit după mamă, deoarece tatăl a murit demult), *petrișóru li venica, valéru aníški li tótoru córi, dúcu li victórija li victóru hermíni* (tatăl a fost venit în sat de ginere), *iuánu rujítĭ, dánu li virońica túrculi, rómi li virońica túrculi, ĝimi li venica.*

vișorélu aniki lenúți (soție–soacră).

cristi li pricornai e numit *șijînerile lătuli*, respectiv *cristi lătuli*;

victoru li victoru ăănúculi, poreclit: *birtocúș bătrân*. În sat este supranumit după socru, nu după părinți. Pe linie paternă e *victoru li dumîntu li mașt'ei*.

Există o situație în care purtătorul preia supranumele bunicului: *sorínu li d'órd'-a vání*, deoarece părăsit de mamă de mic, a fost crescut de bunici.

5. Observații morfosintactice asupra prenumelor

Vom enumera câteva particularități morfologice și sintactice în declinarea prenumelor masculine și feminine pe baza materialului studiat.

Articolul **lui** (proclitic și enclitic) apare în forma (-)li. Situația este valabilă și în cazul substantivelor comune.

În înșurirea de genitive, termenul regent al genitivului este articulat enclitic, atât în cazul prenumelor feminine, cât și în cazul masculinelor: *Măria li, Ana li, Hermina li, Iulica li, Victoria li* etc; *Aurelu li, Danu li, Ionu li, Sandru li, Vladu li* etc.

Articularea enclitică a masculinelor termen regent al unui genitiv pare a fi o normă pentru graiul din sat, în destul puține cazuri făcându-se apel la pronumele semi-independent *al* în forma sa invariabilă *a*.

De altfel, statutul lui **a** este interpretabil doar în cazul masculinelor *Vasile* și *Gheorghe*, ca termen regent al genitivului. **A**, în cazul acestor substantive, poate fi interpretat fie ca semiindependentul *al*³⁰ (*Vasile a lui...*, *Gheorghe a lui...*), fie ca articol hotărât enclitic (-*a*), ca în cazul femininelor: *Vasilea lui...*, *Gheorghea lui...* Și a doua variantă de interpretare pare plauzibilă, având în vedere că, pentru substantivul *Vasile*, cel puțin, avem notate exemple în care este articulat enclitic³¹ (*Vasălii: Ionu Vasălii li Gheorghe-a Petrii, Morica li Ionu Vasălii li Gheorghe-a Petrii, Valeria Vasălii li Todoru Petrii*).

Alte substantive masculine terminate în vocală, se articulează enclitic: *Alesa - Alesii; Petre - Petrii; Niculiță - Niculiții*.

Pentru masculinele terminate în **-u** ca *Alexandru (Sandru, Sandu), Arcadiu, Dinu, Dumitru, Lazlu, Nelu, Radu, Zenoviu*, forma articulată enclitic se confundă cu forma de N.Ac. nearticulat, ca regent al unui genitiv (*Dinu li Leurenț, Nelu li Milian, Radu li Papiță*). Dar, există, de asemenea, și situații când pentru aceeași categorie de substantive masculine, în șir este introdus semiindependentul: *Simona li Dinu a li Ciocârtea*. Excepție face substantivul *Mitru*, care este articulat enclitic: *Anica li Todoru Mitruli*.

Cele mai multe supranume provenite din porecle sau chiar nume de familie (unele dintre ele dispărute) se articulează enclitic, la fel ca substantivele comune: *Victoru Suciuli, Todoru Albuli, Todoru Coarî, Vasile a Cuculi, Aurelu Cociușuli, Sandru Deluli, Gheorghe-a Popanuli, Ionu Piticuli*.

³⁰ Pentru statutul morfologic al lui *al* (*a, ai, ale*), vezi Neamțu, G. G. 2006-2007. O clasificare categorical-relațională a atributului în limba română. Cu adnotări. În *Dacoromania, serie nouă*, XI-XII, 111-144.

³¹ De altfel, așa cum am văzut, substantivele masculine, nume de persoană, se articulează enclitic.

Masculinele și femininele terminate în **-i** rămân în forma nearticulată: *Adi li Valeria, Cristi li Pricor, Gimi li Venica, Ani li Vasile, Luci li Nuțu, Rozi li Vasile*.

Există situații când prenume masculine, termen regent al unui genitiv, sunt folosite la forma nearticulată: *Alexandra li Lucian li Victoru Păraschii, Ani li Lucian li Victoru Păraschii, Antonica li Ion li Milianu Văsălichii, Rujița li Ion li Timar, Mărioara li Ion li Dumitru, Vlad li Vasăle*.

Masculinele și femininele în **-ca**, fac genitivul în **-chii**: *Boachii, Ghiurchii, Ionichii, Anichii, Anișchii, Lușchii, Morichii, Păraschii, Ravichii, Vironichii*.

Prenumele feminine se articulează enclitic. În exemplele notate am întâlnit doar trei situații în care femininul este articulat proclitic: *Ani li Vironica li Silvestru, Romi li Vironica Turculi, Mircea li Morica* (dar și *Mircea Morichii*).

Concluzii

Analizând materialul obținut în urma anchetei, putem concluziona că, în cadrul sistemului antroponimic din localitatea Cozla, identificarea persoanelor se face prin intermediul supranumelor constituite din șiruri lungi, care redau filiația până la cinci generații, continuând vechea modalitate de denominație, în afara sistemului oficial al antroponimelor convenționale.

Astfel, în multe cazuri, avem de-a face cu o mică genealogie a individului, prenumele din care sunt constituite supranumele oferind cercetătorului multiple posibilități de abordare (antroponimic, socio-lingvistic, morfosintactic etc.).

Din punctul de vedere al structurii, supranumele sunt alcătuite, pe lângă înșiruirea ascendenților, și prin adăugarea de toponime sau de porecle (multe devenite supranume) sau, uneori, de numele de familie. De altfel, numele de familie este rareori folosit în identificarea individului.

La nivel morfosintactic, se pot identifica fenomene vechi românești, cum ar fi articularea enclitică a prenumelor masculine sau utilizarea generalizată a articolului *lui* (proclitic sau enclitic) în forma *li*.

Abrevieri bibliografice

- Chioar 1983. *Graiuul, etnografia și folclorul zonei Chioar*. Coordonatori: Gheorghe Pop, Ion Chiș Șter. Baia Mare: Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Maramureș, Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă.
- Chișiu, M. 1981. Porecle și supranume în satele Groși și Satu Nou de Jos (județul Maramureș). În *Studii și articole*, vol. III, 47–51. Baia Mare: Societatea de Științe Filologice din România, Filiala Baia Mare.
- Felecan, D. 2013. Antroponimia formelor de numire neconvenționale – perspectivă lingvistică și culturală. În *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics "Name and Naming". Onomastics in Contemporary Public Space, Baia Mare, May 9-11, 2013*, Oliviu Felecan (ed.), 756–766. Cluj-Napoca: Editura Mega, Argonaut.
- Felecan, N. 2010. Categoriile antroponimice: nume, supranume, poreclă. În *Onomasticon. Studii despre nume și numire I*, Oliviu Felecan (coord.), 81–120. Cluj-Napoca: Editura Mega.
- Ionescu Pérez, P. C. 2007. Concepte, metodologie, și terminologie în antroponimia romanică.

- În *Limba română – Limbă romanică. Omagiu acad. Marius Sala la împlinirea a 75 de ani*, Sandra Reinheimer Rîpeanu, Ioana Vintilă-Rădulescu (coord.), 215–234. București: Editura Academiei Române.
- Loșonți, D. 1969. Sistemul popular de denotație personală din Bontida (jud. Cluj). *Cercetări de lingvistică* XIV (1): 115–123.
- Loșonți, D. 2016. Onomastica. În *Arc peste timp medieval și contemporan al comunei Bontida*, A. Căzilă, V. Haitău, A. Loșonți, D. Loșonți, D. Ș. Oltean, I. Petean, L. Rusu; Aurel Loșonți (coord.), 597–748. Cluj-Napoca: Editura Studia.
- Stan, A. 1973. O problemă de terminologie onomastică: poreclă-supranume. *Cercetări de lingvistică* XVIII (1): 85–90.
- TTRT – Sălaj. *Tezaurul toponimic la României. Transilvania. Județul Sălaj*. 2006. București: Editura Academiei Române.
- Vișovan, S. S. 2010. Modalități de identificare a persoanelor în comunitățile rurale de pe Valea Izei (județul Maramureș). În *Onomasticon. Ὀνομαστικόν. Studii despre nume și numire I*, Oliviu Felecan (coord.), 219–234. Cluj-Napoca: Editura Mega.